

Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları

Erdoğan Kartal*
İlknur Pekkanlı**

Özet

Okumaya dair yaklaşımlardaki değişimin toplumun tüm kesimlerini olduğu gibi öğretmen adaylarının okuma yaklaşımlarını da etkilemesi kaçınılmazdır. Bu durum, yalnızca öğretmen adaylarının değil yakın gelecekte onların yetiştirecekleri öğrencilerin okumaya dair yaklaşımları üzerinde de etkili olacaktır. Bu yönüyle mevcut çalışma yabancı dil öğretmen adaylarının İnternet üzerinden anadil ve yabancı dildeki okuma alanlarının ve sıklıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman, Fransız ve İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıfında öğrenim gören 228 öğretmen adayı katılmıştır. Genel tarama modeline dayanan araştırmanın verileri, Shen (2006) tarafından geliştirilen *Haftalık Okuma Alışkanlığı* anketinin üçüncü bölümünü oluşturan *İnternet üzerinden genellikle ne okursunuz?* sorusu ve bu sorunun alt maddelerine yönelik öğretmen adaylarının verdiği yanıtlar yoluyla elde edilmiştir. Araştırma bulguları, her üç anabilim dalında öğrenim gören yabancı dil öğretmen adaylarının internet üzerinden anadilde en sıklıkla çevrimiçi (online) haber, mesleki ve sağlık konularında, yabancı dilde ise yine çevrimiçi haber ve mesleki konularda okuduklarını ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının okuma alanları bakımından hem anadil hem de yabancı dilde özellikle de mesleki konularda okuyor olmaları, onların mezuniyet aşamasında olmalarıyla ilişkilendirilebileceği gibi adayların mesleki konularda kendilerini geliştirmek amacıyla sıklıkla çevrimiçi kaynaklardan yararlanmasıyla da ilişkilendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Anadil, yabancı dil, öğretmen adayı, okuma, internet

* Yrd. Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı- Bursa, ekartal@uludag.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı- Bursa, ilknurp@uludag.edu.tr

Foreign language teacher candidates' foreign and native language domains and frequencies of reading on the Internet

Erdoğan Kartal*
İlknur Pekkanlı**

Abstract

The change in the approaches relative to reading has inevitably influenced all parts of society, including the future teacher candidates. This change of situation will not only be influential over teacher candidates teaching methodology but also in the shaping of their students way of reading. In respect to this situation, the present study was conducted in order to display the foreign language teacher candidates' reading domains and frequencies of net reading in both the native and foreign language. The study comprised of a total of 228 teacher candidates enrolled in the fourth/final year at Uludag University, Faculty of Education, Foreign Languages Department, Language Teaching Division (English, French, and German). The data of the research belonging to the general survey model was collected through administering the third section of Shen's (2006) *Weekly Reading Habits* questionnaire. This section is formed of the main question *what do you usually read on the Internet?* and it's sub-items. The teacher candidates' answers were analyzed and the findings revealed that the teacher candidates from all three divisions most frequently read on the net in their native language; online news, vocational and health issues. The candidates also preferred to most frequently read on the net; online news and vocational issues in the foreign language. The point that the native and foreign language reading areas are mostly vocational issues, and that the frequency of readings in this area are also notably high, can be associated to the candidates being at the stage of graduation and the point that they frequently use internet resources in order to enhance their professional development.

Key Words: Native language, foreign language, teacher candidate, reading, internet

* Assist. Prof. Dr. Erdoğan Kartal, Foreign Language Teaching Department, French Language Teaching Division, Faculty of Education, Uludag University-Bursa, ekartal@uludag.edu.tr

** Assist. Prof. Dr. İlknur Pekkanlı, Foreign Language Teaching Department, English Language Teaching Division, Faculty of Education, Uludag University- Bursa, ilknurp@uludag.edu.tr

GİRİŞ

Geçmişte mağaralardaki resimlerin anlamlandırılmasıyla başlayan okuma serüveni (Manguel, 2007, s.101), bin yıldan daha fazla bir süre yalnızca din adamlarının yazdığı el yazmalarıyla (papirüs ve kodeksler) sınırlı kalır (Jean, 2008, s.74). Ancak Gutenberg'in matbaayı icat etmesiyle birlikte (1450) bu serüven basılan kitaplar aracılığıyla geniş kitlelere ulaşır ve günümüze değin süregelir. Matbaanın icadından 1990'lı yılların sonlarına kadar geçen yaklaşık 550 yılda basılan kitap sayısı 150 milyona ulaşırken yalnızca yirmi yıllık bir geçmiş olmasına karşın daha şimdiden internet ortamındaki belge adedinin trilyonlarla ifade edildiği belirtilmektedir (Paskin, 1997'den akt. Tonta, 2000). İnternet ortamındaki belgelere ilişkin bu sayısal veriler aynı zamanda araştırmacılar tarafından e-kitaba doğru bir dönüşüm olarak da değerlendirilmektedir (Eco ve Carrière, 2010, s.7-59).

Lyons (1999) bilgisayar devriminin geçmişten günümüze süregelen okuma alışkanlıklarını belirgin bir biçimde etkilemeyeceğini iddia ederken kimi araştırmacılar (Leu, 2000; Lamb, 2005; Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2008) ise bilgisayar ve internetin insanların okuma ortamlarını belirgin biçimde değiştirdiğini vurgulamaktadır. Bu ortamlardan en önemlisi ise çevrimiçi (online) okuryazarlığıdır. Bu yeni okuma ortamının her yaştaki insanları etkilediği araştırmacılar tarafından saptanmıştır (Caverly ve Peterson, 2002; Hagood, 2003). Öyle ki bu yaş grubu içinde hikayelerini internet üzerinden etkileşim yoluyla okuyan 2-5 yaş aralığındaki çocuklar bile yer almaktadır (Smith, 2001; Corporation for Public Broadcasting, 2002'den akt. McPherson, 2005).

Bilgisayar teknolojisiyle birlikte özellikle de internet ağı yeni bir bilgi depolama ve dağıtma işlevi üstlenmiştir. Bu durum beraberinde kitap ve buna bağlı olarak okuma eylemiyle ilgili yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Kitabın basılmasının gerekli olup olmadığının tartışılmaya başlandığı günümüzde ise okuma alışkanlığının da değişime uğrayacağı pek çok araştırmacının ortak kanısıdır (Gürcan, 1996: 226; Leu, 2000; Charters, 2004; Gambrell, 2005; Keith, 2005; Miserey, 2009).

Gilster (1997, s.135)'e göre, okuma kavramındaki değişim beraberinde düşünce paradigmalarındaki değişimi de getirmiştir. Bu değişimin kaynağı olarak iletişim kanallarının değişmesine yol açan internet tabanlı iletişim sistemlerinin ortaya çıkması gösterilmektedir. Söz konusu sistemler bilginin birikimini ve aynı zamanda paylaşımını da sağlamaktadır (akt. Sutherland-Smith, 2002). Öyle ki Kirschenbaum (2007) kitapların artık biçim (format)

Kartal, E., Pekkanlı, İ. (2011). Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları. *International Journal of Human Sciences* [Bağlantıda]. 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

değiştirdiğini, hatta dünyanın en büyük arama motoru *Google*'ın araştırma kütüphaneleriyle işbirliği yaparak günde 3,000 kitabı sayısal (dijital) ortama aktardığını vurgulamaktadır.

AMAÇ

Yazılı metne anlam verme süreci olarak tanımlanan okuma eyleminin (Ontorio, 2003'ten akt. Şahin, İnci, Turan ve Apak, 2006) günümüzde artık web siteleri, elektronik posta, e-kitap, tartışma ve sohbet odaları, anlık mesajlaşma ve elektronik posta dağıtım listelerini içermesi nedeniyle kimi araştırmacılar tarafından yeniden tanımlanması gerektiği düşünülmektedir (Kirschenbaum, 2007; Wecker, Kohnle ve Fischer, 2007). Öyle ki Hagood (2003) çevrimiçi okuryazarlığın günümüzün bir parçası olduğunu, bu nedenle okuma alanındaki araştırmacıların ve eğitimcilerin, okuma ile ilgili araştırmalarında artık okumanın merkezinde internet okuyucularını görmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda okumaya dair yaklaşımlardaki değişimin toplumun tüm kesimlerini olduğu gibi öğretmen adaylarının okuma yaklaşımlarını da etkilemesi kaçınılmazdır. Ayrıca bu etki yalnızca öğretmen adayının kendisinin değil, onların yakın gelecekte yetiştirecekleri öğrencilerin okumaya dair yaklaşımları üzerinde de etkili olacaktır. Bu yönüyle mevcut araştırma, yabancı dil öğretmen adaylarının internet üzerinden hem anadil hem de yabancı dildeki okuma alanlarının ve sıklıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının okuma alanlarıyla ilgili bulgular, adayların yetiştirecekleri öğrencilerin okuma alanları konusunda etkili roller üstlenmeleri bakımından da önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma yabancı dil öğretmen adaylarının internet üzerinden anadil ve yabancı dilde okuma alanları ve sıklıklarının belirlenmesi amacıyla yapıldığından genel tarama modeline dayanmaktadır (Karasar, 1998, s.77).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman, Fransız ve İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıfında öğrenim gören 228 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 191 (% 83,8)'i kız, 34 (% 14,9)'ü erkek öğrencidir. Ayrıca katılımcılardan 3 (% 1,3)'ünün cinsiyetini rapor

Kartal, E., Pekkanlı, İ. (2011). Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları. *International Journal of Human Sciences* [Bağlantıda]. 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

etmediği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bölümlere göre yüzde ve frekans dağılımları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre dağılımı

	Bölüm adı		
	Alman Dili Eğitimi	Fransız Dili Eğitimi	İngiliz Dili Eğitimi
Yüzde	17,0	22,6	60,4
Frekans	39	52	139

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğretmen adaylarının internet üzerinden anadil ve yabancı dilde okuma alanları ve bu alanlardaki okuma sıklıklarının belirlenmesi amacıyla Shen (2006)'in *Bilgisayar teknolojileri ve üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıkları* (Computer technology and college students' reading habits) isimli çalışmasında kullandığı *Haftalık Okuma Alışkanlığı* anketinin üçüncü bölümü olan *İnternet üzerinden genellikle ne okursunuz?* sorusu ve bu sorunun alt maddeleri Türkçeye uyarlanmıştır. Maddelere ilişkin sıklıklar, “asla (1), nadiren (2), bazen (3), sık sık (4) ve çok sık (5)” olmak üzere beşli *Likert* tipi derecelendirme ile değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları, okuma sıklıklarına ilişkin maddeleri, uygulamadan önceki son bir ayda yaptığı okuma eylemlerinin sıklığına göre yanıtlamışlardır. Katılımcıların anadilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıklarını belirlemeye yönelik 10 maddeye ilişkin görüşleri için hesaplanan *Cronbach Alfa* güvenilirlik katsayısı 0,73; aynı maddelere ilişkin yabancı dilde ise *Cronbach Alfa* güvenilirlik katsayısı ise 0,80 olarak bulunmuştur. Güvenirlik, araştırmacılar tarafından bir testin değil, o testin belirli bir gruba uygulanmasından elde edilmiş ölçümlerin bir özelliği olarak tanımlanmaktadır (Bademci, 2006). Bu durumda *Haftalık Okuma Alışkanlığı* anketinin üçüncü bölümünde yer alan maddelere ilişkin mevcut araştırma grubunun yanıtlarından elde edilen *Cronbach Alfa* güvenilirlik katsayısının anadilde 0,73 ve yabancı dilde ise 0,80 olması araştırma grubunun bir karakteristiği olarak değerlendirilebilir.

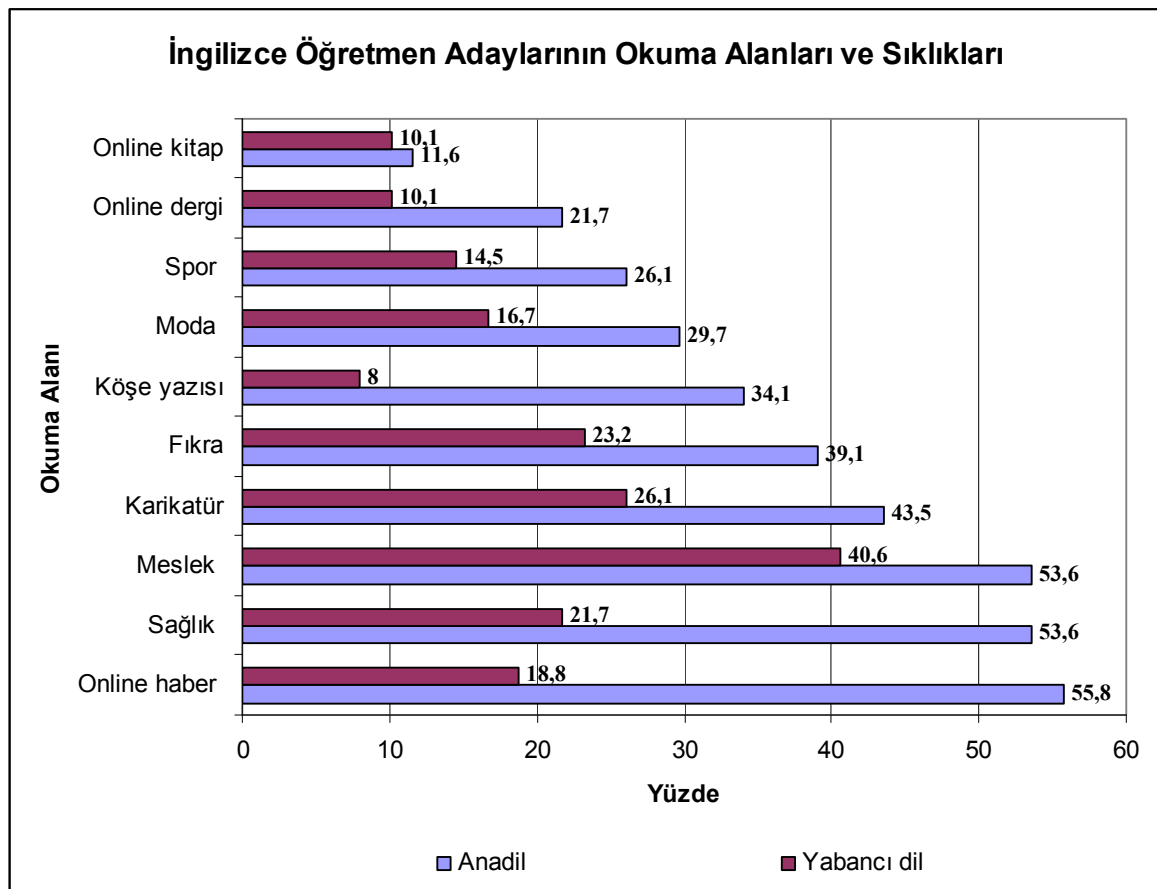
Verilerin Toplanması ve Analizi

Uygulama için Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden araştırma yapma izni alınmıştır. Anket, 2009-2010 eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılında adaylara sınıflarında araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Araştırmaya, uygulamanın yapıldığı günlerde fakültede bulunan öğretmen adayları katılmış ve çalışmada yalnızca gönüllü olanlar yer

almışlardır. Öğretmen adayları, uygulamanın başında araştırma konusu hakkında bilgilendirilmiştir. Öğretmen adaylarından yalnızca cinsiyetlerini belirtmesi istenmiştir, adaylar isimlerini belirtmemişlerdir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri için *Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (SPSS) 11,0* kullanılmıştır.

BULGULAR

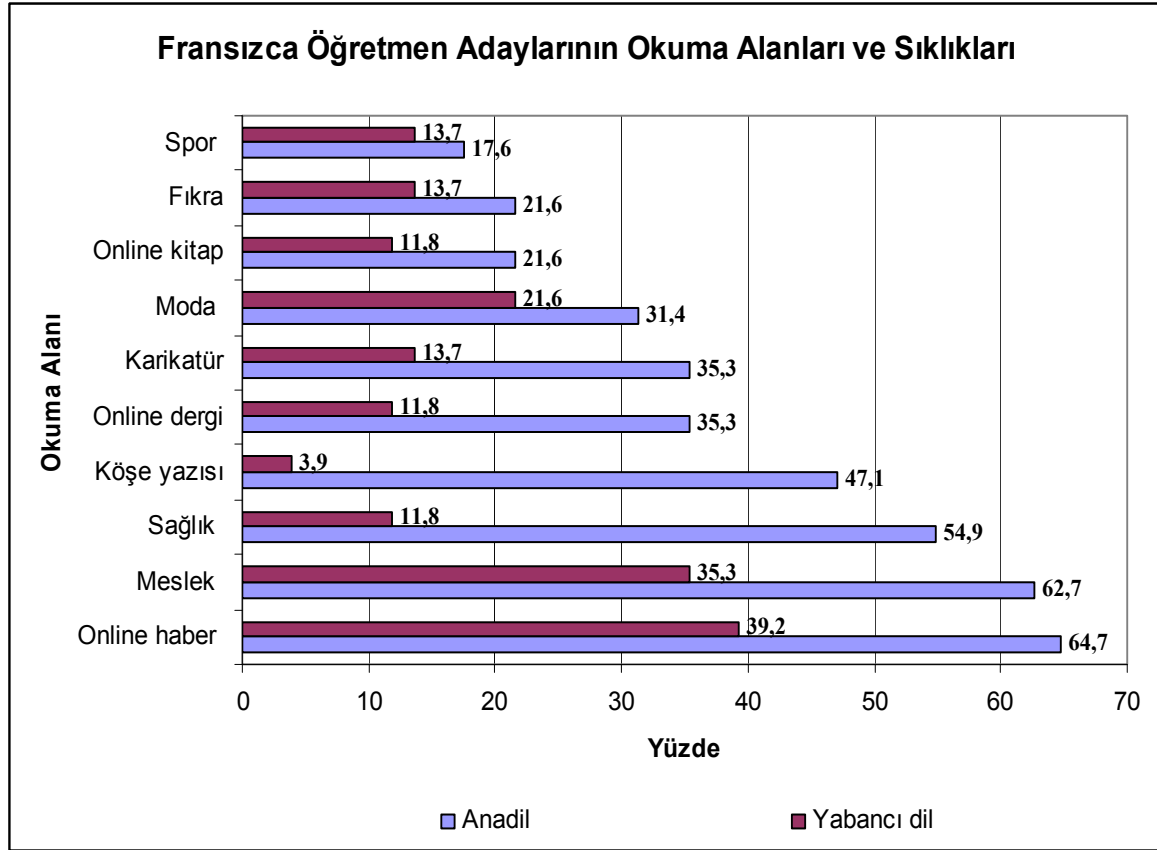
İngilizce Öğretmen Adaylarının Anadil ve Yabancı Dilde İnternet üzerinden Okuma Alanları ve Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Grafik 1. İngilizce Öğretmen Adaylarının İnternet üzerinden Anadil ve Yabancı Dilde Okuma Alanları ve Sıklıklarının Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde, İngilizce öğretmen adaylarının anadilde en sıklıkla sırasıyla çevrimiçi haber (% 55,8), sağlık (% 53,6) ve mesleki (% 53,6) konularda; yabancı dilde ise en sıklıkla meslek (% 40,6), karikatür (% 26,1) ve fıkra (% 23,2) okudukları belirlenmiştir. Diğer taraftan adayların anadilde en az sıklıkla sırasıyla çevrimiçi kitap, çevrimiçi dergi ve spor alanında yabancı dilde ise ilk sırada en az sıklıkla köşe yazısı olmakla birlikte anadilde olduğu gibi çevrimiçi kitap ve çevrimiçi dergi okudukları görülmektedir.

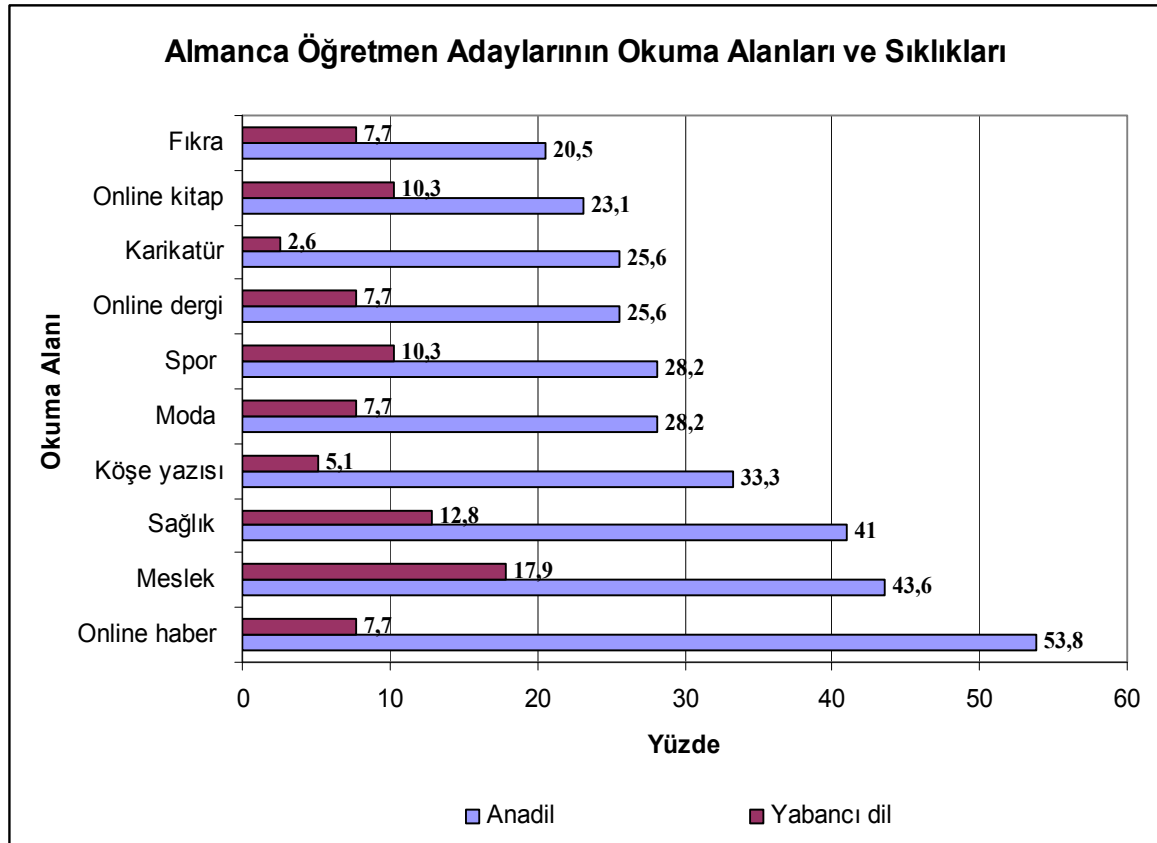
Fransızca Öğretmen Adaylarının Anadil ve Yabancı Dilde İnternet üzerinden Okuma Alanları ve Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Grafik 2. Fransızca Öğretmen Adaylarının İnternet üzerinden Anadil ve Yabancı Dilde Okuma Alanları ve Sıklıklarının Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde, Fransızca öğretmen adaylarının internet üzerinden anadilde en sıklıkla ilk sırada çevrimiçi haber (% 64,7), ikinci sırada meslek alanında (% 62,7) ve üçüncü sırada ise sağlık alanında (% 54,9) okudukları; yabancı dilde bu sıralamada ilk olarak çevrimiçi haber (% 39,2), ikinci olarak meslek alanında (% 35,3) ve üçüncü olarak moda alanında (% 21,6) okudukları görülmektedir. Bununla birlikte adayların en az sıklıkla anadilde sırasıyla spor, çevrimiçi kitap ve fıkra okurken, yabancı dilde ise köşe yazısı, çevrimiçi kitap ve çevrimiçi dergi okudukları belirlenmiştir.

Almanca Öğretmen Adaylarının Anadil ve Yabancı Dilde İnternet üzerinden Okuma Alanları ve Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Grafik 3. Almanca Öğretmen Adaylarının İnternet üzerinden Anadil ve Yabancı Dilde Okuma Alanları ve Sıklıklarının Dağılımı

Grafik 3'te Almanca öğretmen adaylarının internet üzerinden anadil ve yabancı dilde okuma alanları ve sıklıkları görülmektedir. Bulgular adayların anadilde en sıklıkla sırasıyla çevrimiçi haber (% 53,8), meslek (% 43,6) ve sağlık alanlarında (% 41,0); yabancı dilde ise ilk sırada meslek (% 17,9), sağlık (% 12,8) ve çevrimiçi kitap ile spor alanlarında (% 10,3) okuduklarını göstermektedir. Buna karşın adayların anadilde en az sıklıkla fıkra, çevrimiçi kitap ve karikatür okudukları yabancı dilde ise karikatür ve köşe yazısı okudukları belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanlarının ve sıklıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular araştırma bulgularının sırasıyla tartışılmıştır. Öncelikle her üç anabilim dalında öğrenim gören yabancı dil öğretmen adaylarının hem ana dilde hem de yabancı dilde belirttikleri

Kartal, E., Pekkanlı, İ. (2011). Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları. *International Journal of Human Sciences* [Bağlantıda]. 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

okuma alanları ve sıklıklarının önemli ölçüde benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Örneğin tüm anabilim dallarındaki adaylar, anadilde en sıklıkla çevrimiçi haber okuduklarını belirtmişlerdir. Bu durum adayların güncel olaylara karşı duyarlılığını göstermektedir. Çevrimiçi haberlerden sonra her üç anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının ikinci sırada en sıklıkla mesleki konularda okuması, adayların son sınıf öğrencisi yani mezuniyet aşamasında olmasıyla açıklanabileceği gibi aynı zamanda kendilerini mesleki olarak geliştirmeye açık ve istekli olmalarıyla da açıklanabilir. Yaşam Boyu Öğrenme konusunda dünyanın dört bir yanında yediden yetmişe tüm yaş gruplarına yönelik öğrenmeye teşvik etmeye yönelik programların yapıldığı ve bilişim-iletişim teknolojileri aracılığıyla yaygınlaştırılmaya çalışıldığı günümüzde öğretmen adaylarının bu anlamda duyarlı olmaları onların ileride de kendilerini geliştirme konusunda açık olduklarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Öğretmen adaylarının en az sıklıkla ise çevrimiçi kitap okudukları belirlenmiştir. Bu sonuç, internet üzerinden okumada adayların çevrimiçi kitabı tercih etmediklerini göstermektedir. Bu durumun olası bazı nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Kitap okumanın daha uzun süre ve süreklilik gerektiren bir eylem olması gibi geçmişten getirilen kitap okuma alışkanlıkları; internet üzerinden okumanın çevrimiçi kitap okuma düzeyinde güncel haberleri ve mesleki konulardaki gelişmeleri izlemek kadar yaygınlaşmadığı; adayların kitap okuma alışkanlıkları üzerine bugüne kadar yapılan araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda düşük düzeydeki kitap okuma alışkanlığının (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Arıcı, 2008; Geçgel ve Burgul, 2009; Helvacı ve Keçeci, 2010) çevrimiçi kitap okuma üzerinde de olumsuz olarak etki etmesi.

Elektronik kitap ve kütüphanelerin oluşumunun belki de kâğıt üzerinde yapılan okumaları sonlandıracağı (Yılmaz, 2009), bu durumun okuma alışkanlıklarını etkileyeceğinin (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007) tartışıldığı yani bilişim-iletişim teknolojilerinin yaşamın her alanına etki ettiği günümüzde yakın gelecekte eğitim kurumlarında görev alacak ve yabancı dil öğretiminden sorumlu olacak öğretmen adaylarının internet üzerinden okuma alanlarının ve sıklıklarının belirlenmesi adayların yetiştirecekleri öğrencileri doğrudan etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. Gelişmelere duyarlı olan öğretmen adayları öğrencilerinin okuma kaynakları üzerinde de etki ederek anadilde olduğu kadar yabancı dilde de internet üzerinden hangi kaynaklara nasıl ulaşacakları konusunda öğrencilerine

Kartal, E., Pekkanlı, İ. (2011). Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları. *International Journal of Human Sciences* [Bağlantıda]. 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

rehberlik edeceklerdir. Bu durum özellikle yeni bir dil öğrenen öğrencilerin dilin hem sözlü hem de yazılı kaynaklarına doğrudan erişimlerini sağlaması ve bireysel yani otonom öğrenmeye olanak tanınması bakımından dikkat çekicidir.

KAYNAKÇA

- Aksaçlıoğlu, A.G., & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1): 3-28.
- Arıcı, A.F. (2008). Pre-service teachers' reading tendencies: Implications for promoting reading. *American Journal of Applied Sciences*, 5(6): 645-652.
- Bademci, V. (2006). Güvenirliği doğru anlamak ve bazı klişeleri yıkmak: Bilinenlerin aksine, Cronbach'ın Alfa katsayısı, negatif ve "-1"den küçük olabilir. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(12): 3-26.
- Caverly, D. C., & Peterson, C.L. (2000). Technology in developmental education. In R.F. Flippo & D. Caverly (Eds.) *Handbook of College Reading and Study Strategy Research* (pp. 291-320). Mahwah, NJ.: Lawrence Erlbaum and Associates.
- Charters, E. (2004). New perspectives on popular culture, science and technology: Web browsers and the new illiteracy, *College Quarterly*, 7(1). Retrieved February, 20, 2011, from <http://www.eric.ed.gov/PDFS/EJ852016.pdf>
- Eco, U., & Carrière, J.-C. (2010). *Kitaplardan kurtulabileceğinizi sanmayın* (Çev. Sosi Dolanoğlu). İstanbul: Can Yayınları.
- Gambrell, L.B. (2005). Reading literature, reading text, reading the Internet: The times they are a'changing. *The Reading Teacher*, 58(6), 588-591.
- Geçgel, H., & Burgul, F. (2009). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okuma ilgi alanları (Çanakkale Örneği). *TÜBAV Bilim*, 2(3): 341-353.
- Gürcan, H.İ. (1996). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Hagood, M.C. (2003). New media and online literacies: No age left behind. *Reading Research Quarterly*, 38(3), 387-391.
- Helvacı, M.A., & Keçeci, H. (2010). Üniversite öğrencilerinin okuma profili üzerine bir inceleme. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2010 içinde (ss.187-191). Elazığ. 10 Ağustos 2010, http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/emine_kolac_okuyucu_profilleri.pdf
- Jean, G. (2008). *Yazı insanlığın belleği* (Çev. Nami Başer). İstanbul: Yapı kredi Yayınları.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (8.basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kirschenbaum, M. (December 7, 2007). How Reading Is Being Reimagined, *The Chronicle of Higher Education*, 54(15): 20-20. Retrieved February 15, 2011, from <http://chronicle.com/article/How-Reading-Is-Being/17111>

Kartal, E., Pekkanlı, İ. (2011). Yabancı dil öğretmen adaylarının anadil ve yabancı dilde internet üzerinden okuma alanları ve sıklıkları. *International Journal of Human Sciences* [Bağlantıda]. 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Kurulgan, M., & Çekerol, G.S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2): 237-258.

Lamb, G.M. (2005, June 23). How the Web changes your reading habits. *The Christian Science Monitor*. Retrieved February 20, 2011, from <http://www.csmonitor.com/2005/0623/p13s02-stin.html>

Leu, D. J., Jr. (2000). Literacy and technology: Deictic consequences for literacy education in an information age. In M. L. Kamil, P. Mosenthal, P. D. Pearson, and R. Barr (Eds.) *Handbook of Reading Research*, Volume III (pp. 743-770). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Lyons, M. (1999). The history of reading Gutenberg to Gates. *The European Legacy*, 4(5): 50-57.

Mangule, A. (2007). *Okumanın tarihi* (Çev. Füsun Elioğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

McPherson, K. (2005). Reading the internet. *Teacher Librarian*, 32(5), 60-61.

Miserey, Y. (Août 26, 2009). Comment Internet transforme les habitudes de lecture. *Le Figaro*. Retrieved February 15, 2011, from <http://www.lefigaro.fr/sciences/2009/08/26/01008-20090826ARTFIG00236-comment-internet-transforme-les-habitudes-de-lecture-.php>

Odabaş, H., Odabaş, Z.Y., & Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2): 431-465.

Shen, L.B. (2006). Computer technology and college students' reading habits. *Chia-Nan Annual Bulletin*, 32: 559-572.

Smith, C.R. (2001) . Click and turn the page: An exploration of multiple storybook literacy. *Reading Research Quarterly* 36(2): 152-183.

Sutherland-Smith, W. (2002). Weaving the literacy Web: Changes in reading from page to screen. *The Reading Theacher*, 55(7): 662-669.

Şahin, İ., İnci, S., Turan, H., & Apak, Ö. (2006). İlkokuma öğretiminde ses temelli cümle yöntemiyle çözümleme yönteminin karşılaştırılması. *Milli Eğitim*, 171:109-128.

Tonta, Y. (2000). Elektronik yayıncılıkta son gelişmeler. *Bilgi Dünyası*, 1(1), 89-132.

Wecker, C., Kohnle, C., & Fischer, F. (2007). Computer literacy and inquiry learning: When geeks learn less. *Journal of Computer Assisted Learning*, 23(2), 133-144.

Yılmaz, M. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir inceleme (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü örneği). *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37): 144-167.